

Суу чарба жана мелиорация департаментинин алдындагы Долбоорлорду ишке ашыруу бөлүмүнүн директору

КЫДЫКБЕК БЕЙШЕКЕЕВ:

“СУУ ЧАРБА ТАРМАГЫНДАГЫ ДОЛБООРЛОРДУ ИШКЕ АШЫРУУ КАЛКТЫН ЖАШОО ШАРТЫН ЖАКШЫРТУУГА ТҮРТКҮ БЕРЕТ”

СУУ МЕНЕН КАМСЫЗДОО ЖОГОРУЛООДО

Учурда Эл аралык өнүктүрүү ассоциациясы тарабынан каржыланган «Экинчи ички чарбалык сугат долбооруна кошумча каржылоо» долбоору ишке ашырылып, бүгүнкү күнгө ийгиликтүү аяктаса, Өнүктүрүү жана кызматташтык боюнча Швейцариялык агенттик каржылаган «Улуттук суу ресурстарын башкаруу» Фаза 1

долбоорлордун баары Дүйнөлүк банк тарабынан башкарылып келет.

Акыркы жылдары Кыргызстандын суу чарба тармагына эл аралык уюмдар тарабынан зор көңүл бурулуп келген жана азыркы кезде да Дүйнөлүк банк өлкөбүздүн суу чарба тармагына көп көңүл буруп, олуттуу салымын кошуп

Эл аралык кеңешчилер менен болгон чогулуш учурунда

Чүй бассейндик кеңешинин кезектеги отуруму

жана Айыл чарба жана азык-түлүк коопсуздугу боюнча глобалдык программа тарабынан каржылануучу «Айыл чарбасынын өндүрүмдүүлүгүн жана тамак-ашты жакшыртуу» долбоорлору өзүнүн иштерин улантып келүүдө. Жогоруда аталып өткөн

келүүдө. Мисалга алсак, мамлекетти инвестициялоо программасы боюнча республиканын суу секторунда Дүйнөлүк банктын башкаруусунун алдында «Экинчи ички чарбалык сугат долбооруна кошумча каржылоо» (2-ИЧСД КК) долбоору ишке ашырылып, 2016-жылдын 31-декабрын-

да аяктаган. Долбоордун негизги максаты - туруктуу ирригациялык тейлөөнү жакшыртуу менен сууну пайдаланган фермерлер арасында айыл чарба өндүрүшүн жакшыртууга мүмкүнчүлүк берүү болуп эсептелет.

2-ИЧСД КК долбоору аталган максатка жетүүдө үч багыт боюнча иш алып барды.

1-компонент - «Суу пайдалануучулар ассоциацияларын өнүктүрүү». СПАнын суу ресурстарынын жана активдерди башкаруу аспектилеринин негизинде калыбына келтирилген ички чарбалык ирригациялык системаларын натыйжалуу жана сарамжалдуу пайдалануу.

2-компонент - «Ирригациялык жана дренаждык инфраструктураларды калыбына келтирүү жана

Ош облусунун Ноокат районундагы Гезарт СПАсынын каналы

Талас бассейндик кеңешинин кезектеги отуруму - 17.02.2017-ж

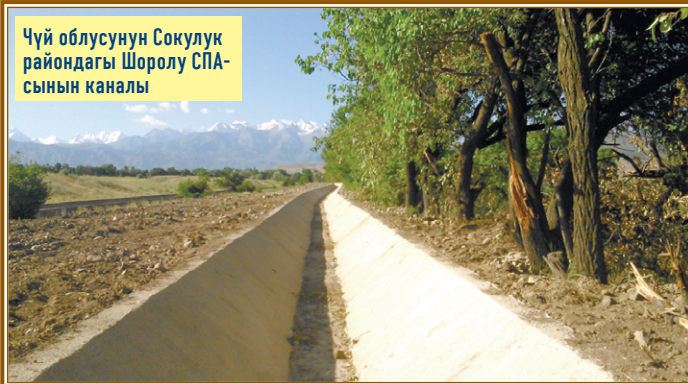

модернизациялоо». 3-компонент - «Долбоорду башкаруу».

Учурда берилген акча-каражаттар толугу менен иштетилип, төмөндө көрсөтүлгөн иш-чараларга жумшалып, мамлекетибизге өзүнүн пайдасын алып келди. 1 – компоненттин алкагында бардык 486 Суу пайдалануучулар ассоциациясына (СПА) институционалдык жактан колдоо көрсөтүлдү. Реабилитациядан өткөн 115 СПАнын ички чарбалык ирригациялык тутумдарын техникалык жактан тейлөө боюнча 5 жылдык пландар

түзүлдү, ирригациялык тутумдарын сапаттуу тейлөө үчүн 23 СПАга экскаватор техникалык кредит катары берилди. 114 СПАнын суу пайдалануу боюнча пландары атайын компьютердик «CROPWAT» программасы аркылуу түзүлдү. Облустарда сууну үнөмдүү пайдалануу боюнча 25 фермердик көргөзмө талаа участкатору уюштурулду. Суу пайдалануучулар ассоциацияларын колдоо боюнча облустук жана райондук бөлүмдөр суу өлчөөчү жабдуулар менен камсыз болушту, 419 СПАнын адистери не СПАлардын ишмердүүлүгүнүн ар тараптуу аспектери боюнча окуулар жана семинарлар өткөрүлдү. Бардык облустарда чарбалар аралык ирригациялык тутумдарды сапаттуу тейлөө максатында өлкө боюнча 72 коомдук суу чарба кеңештери түзүлдү. Республика боюнча 35 СПАнын союздары түзүлүп, анын ичинен 10 СПА союзу ийгиликтүү иш алып барышууда. СПАлардын Республикалык союзуна 413 СПА мүчө болуп катталды.

Чүй облусунун Сокулук райондагы Шоролу СПАсынын каналы

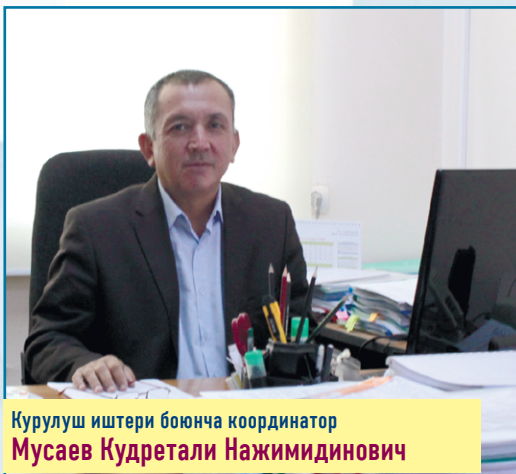

Жалал-Абад облусунун Базар-Коргон районундагы Мырза-Суу СПАсынын каналы

Нарын облусунун Ат-Башы районундагы Орто-Келтебек СПАсынын каналындагы тундурма

Курулуш иштери боюнча координатор
Мусаев Кудретали Нажимидинович

Инфраструктураны калыбына келтирүү жана модернизациялоо компонентинин алкагында 18 СПА калыбына келтирүү программасына киргизилип, долбоор башталгандан бери 12 СПАнын ички чарбалык ирригациялык тармактарында калыбына келтирүү иштери аяктады. Ал эми калган 6 СПАда калыбына келтирүү иштери 2017-жылдын 1-майына чейин аяктайт. Калыбына келтирүү иштери аяктаган 12 СПА боюнча төмөнкү жумуштар аткарылды: 103 км канал калыбына келтирилди, 1 даана суткалык жөнгө салуу бассейни тазаланды, 147 гидростанция курулду, каналдарда башка курулмалар 820 даана, 24 599 гектар аянтты суу менен камсыздоо жогорулады.

**УЛУТТУК СУУ
РЕСУРСТАРЫН БАШКАРУУ
ФАЗА-1 ДОЛБООРУ**

Улуттук суу ресурстарын башкаруу Фаза-1 долбоору 2015-жылдын 29-апрелинен тартып ишке кирди. Долбоор Өнүктүрүү жана кызматташтык боюнча Швейцариялык агенттик тарабынан каржыланып, учурда алгылыктуу иштер жүрүп жатат. Долбоордун максаты - суу ресурстарын башкарууну жана суу пайдалануучуларга көрсөтүлүүчү ирригациялык кызматтын натыйжалуулугун, суунун эсебин алууну жана ачыктыкты жогорулатуу, суу пайдалануунун өндүрүмдүүлүгүн жана натыйжалуулугун жакшыртуу, суу менен байланышкан чыр-чатактарды кыскартуунун эсебинен, колдо болгон суу ресурстарын башкаруунун ыкмаларын жана азыркы жетишкендиктерин жайылтуу.

Долбоор 3 багыт боюнча иш алып барат.

1-компонент - «Суу ресур-

старын башкарууда улуттук потенциалды бекемдөө». Бул компоненттин алкагында Суу чарба жана мелиорация департаментинин (СЧЖМ) суу ресурстарын башкаруу потенциалын бекемдөөгө, суу чарбасын башкарууга жана пландаштырууга, Суу кодексинин чечүүчү элементтеринин айрымдарын ишке ашырууда көмөктөшүүгө ылайык уюштурулган иш-чаралар каржыланат. Анда СЧЖМ департаментинин борбордук, облустук, райондук бөлүмдөрүнүн

теп чыгуу, бассейндик карталарды түзүүнү кошуп, бассейндик суу ресурстарын башкаруу үчүн суу ресурстарын башкаруу бөлүмдөрүндө суу ресурстарын пландоо жана талдоо маселелери боюнча потенциалын бекемдөө; маалымат базасынан турган, үзгүлтүксүз суу ресурстары, дарыялык жана түзүмдүк суунун көлөмү, ар кандай уюмдардан алынган суу алуу жана иштетилген суулар менен толукталып турган суу жөнүндө маалымат түзүмүн иштеп чыгуу жана киргизүү маселелери камтылган. СЧЖМ департаментинин борбордук, облустук, райондук

ортосунда маалымат алмашуунун сандык түзүмүн орнотуу, маалыматтык-техникалык бөлүмдү жана персоналды түзүмдү тейлөөгө окутуу, СЧЖМ департаментинин аналитикалык бөлүмүнүн бассейндик суу ресурстарын башкаруунун алдын ала пландарын жана суу ресурстарынын Улуттук стратегиясын иш-

бөлүмдөрү үчүн маалымат-технологиялык жабдуулар (ноутбуктар, ГИС жумушчу станциялары, десктоптор, борбордук бөлүм жана 7 облус үчүн серверлер жана алардын үкөктөрү) сатылып алынып, аймактарга жеткирилип, орнотулду. Берилген жабдуулар орнотулгандан кийин маалымат базасынан турган,

УСРБ долбоору боюнча өткөрүлгөн семинар.
2017-жылдын январь айы

үзгүлтүксүз суу ресурстары, дарыялык жана экологиялык суунун көлөмдөрү, сууну алуу жана иштетилген суулар, ар кандай өнөктөш уюмдардан (Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин өзгөчө кырдаалдарды алдын алуу көзөмөлдөө департаменти, Геология жана минералдык ресурстар боюнча комитеттин алдындагы гидрогеологиялык экспедиция, Мамлекеттик каттоо кызматынын алдындагы кыймылсыз мүлккө укуктарды каттоо жана кадастр департаменти, “Чүй-Талас транс чек аралык бассейни боюнча Кыргызстанда суу боюнча маалыматтарды башкарууга көмөктөшүү iMoMo долбоору, Таза суу менен камсыздоону өнүктүрүү департаменти, Жерге жайгаштыруу боюнча мамлекеттик долбоорлоо институту) келген маалыматтардын негизинде суу боюнча маалымат түзүү ишке киргизилет. Бүгүнкү күнгө маалымат алмашуу боюнча жогорудагы өнөктөштөр менен меморандумдарга кол коюлган. Кол коюлган меморандумдар эки та-

рапка тең мындан ары маалыматты өз ара пайдалануунун натыйжасында Кыргыз Республикасынын суу ресурстарынын көйгөйлөрүн чечүү боюнча маалыматтарды алмашууга мүмкүнчүлүк берет. Андан сырткары СЧЖМ департаментинин аналитикалык бөлүмүнүн бассейндик суу ресурстарын башкаруу үчүн суу ресурстарын башкаруу бөлүмчөлөрүндөгү маселелери боюнча суу ресурстарын пландоо жана талдоо боюнча потенциалын жогорулатуу, Кыргыз Республикасында Суу атласынын түзүмүн даярдоо боюнча да иштер жүргүзүлүүдө. Маалыматтык-техникалык бөлүмдү жана персоналды түзүмдү тейлөө боюнча окутуу жүргүзүлөт.

2 – компонент - “Суу ресурстарын башкарууну жана суу пайдалануучуларга көрсөтүлүүчү ирригациялык кызматтын натыйжалуулугун жогорулатуу”. Ирригациялык-дренаждык түзүмдөрдү башкарууну жакшыртуу жолу менен, Суу чарба жана мелиорация департаментинин СПАлары

СПАлар кошуунуна жана суу пайдалануучуларга суу жеткирүүсү боюнча кызмат көрсөтүүнүн деңгээлин жакшыртууга көмөктөшөт. Азыркы учурда 2 -компоненттин чегинде чарба аралык түйүндөрдү эксплуатациялоону жана техникалык тейлөөнү жакшыртууда ирригациялык-дренаждык инфраструктураларды башкаруу планын түзүүнүн колдонмосун иштеп чыгуу боюнча иштер жүргүзүлдү. Компоненттин алкагында эксплуатациялоону жана техникалык тейлөөнү башкаруу киргизилип, анын жол-жоболору, пайдаланышы боюнча семинарлар өткөрүлдү. Азыркы учурда тандалып алынган 6 түзүмдө (Ош облусундагы Араван-Ак-Буура каналы, Баткен облусундагы Кожо-Кайыр каналы, Чүй облусундагы Совхозный каналы, Ысык-Көл облусундагы Комсомол каналы, Жалал-Абад облусундагы Левая Магистраль Кургарт каналы жана Талас облусундагы Чоң Талас каналы) инвентаризация бүткөрүлдү. Тандалган алты түзүмдө 2-компоненттин базалык индикатордук көрсөткүчтөрүн аткаруу максатында СПАлар боюнча сурамжылоо жүргүзүлүп, 6 түзүмдүн техникалык тейлөө жана эксплуатациялык чыгымы боюнча, экинчи жана үчүнчү катардагы магистралдык жана чарба аралык каналдар боюнча суу берүү жөнүндө маалыматтар чогултулууда. Бүгүнкү күндө 6 түзүмдө тең коомдук суу чарба кеңештери түзүлүп, иш жүргүзүүдө. Ошондой эле 2-компоненттин алкагында Суу чарба жана мелиорация департаментинин, бассейндик жана райондук суу чарба башкармалыктарынын кызматкерлери үчүн эксплуатациялоону жана техникалык тейлөөнү башкарууну жана ком-

Чиполетти суу чөвөөчү жабдууну колдонуу боюнча окутуу

